

Sygn. akt II UK 92/17

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku B. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 stycznia 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 maja 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 maja 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację B. P. od wyroku Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 25 sierpnia 2015 r., którym oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 23 kwietnia 2015 r., stwierdzającej, że wnioskodawczynie - jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą - nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 23 października 2014 r.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczynie zarzuciła: I. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: 1) art. 378 § 1 k.p.c. polegające na jego niezastosowaniu i przejawiające się nierozważeniem wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów, niedokonaniem własnych ustaleń oraz samodzielnej i swobodnej oceny dowodów zgromadzonych przed Sądami obu

instancji; b) art. 382 k.p.c. polegające na jego niezastosowaniu poprzez brak odniesienia się do określonych dowodów przeprowadzonych przed Sądem pierwszej instancji i pominięciu dowodów zgłoszonych w trakcie postępowania przez Sądem pierwszej instancji oraz postępowania apelacyjnego; II. naruszenie prawa materialnego, tj.: 1) art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej jako ustawa systemowa) przez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że podejmowanie czynności przygotowawczych nie jest potwierdzeniem rozpoczęcia, a kolejno - prowadzenia działalności gospodarczej i w konsekwencji wyklucza to możliwość podlegania obowiązkowi ubezpieczeń społecznych, podczas gdy prowadzenie działalności gospodarczej obejmuje zarówno okresy faktycznego wykonywania usług, jak też okresy wykonywania innych czynności związanych z działalnością, w tym czynności kwestionowanych przez Sąd.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji, zniesienie postępowania w obu instancjach i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono po pierwsze - występowaniem istotnego zagadnienia prawnego, a mianowicie „czy Zakład Ubezpieczeń Społecznych jako organ uprawniony na mocy art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych do wydawania decyzji w zakresie indywidualnych spraw dotyczących: zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, przebiegu ubezpieczeń społecznych, ustalania wymiaru składek, poboru składek, ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, wymiaru świadczeń z ubezpieczeń społecznych, jest władny do kwestionowania zadeklarowanej podstawy wymiaru składek, czy też ubezpieczenie powstaje z mocy prawa zaś decyzja organu rentowego ma potwierdzać powstanie prawa do ubezpieczeń społecznych z chwilą ziszczenia się jego ustawowych przesłanek” oraz po drugie - oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej z uwagi na naruszenie art. 378 § 1 oraz art. 382 k.p.c., a co za tym idzie nieodniesienie się do całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, niedokonanie własnej oceny twierdzeń, zarzutów i dowodów oraz pominięcie materiału dowodowego zgłoszonego przez

powódkę na etapie postępowania przed Sądami obu instancji, przez co doszło do nierozpoznania istoty sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego

jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574).

Skarżąca nie wykazuje występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Po pierwsze, formułując zagadnienie prawne wyłaniające się, w ocenie skarżącej, na tle art. 83 ust. 1 ustawy systemowej, nie wyjaśnia ona, jakie znaczenie dla wyniku sprawy miałyby mieć odpowiedź na pytanie, czy organ rentowy jest władny do zakwestionowania zadeklarowanej podstawy wymiaru składek, czy też ubezpieczenie powstaje z mocy prawa. Skarżąca zdaje się nie zauważać, że przedmiotem postępowania w sprawie nie była wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ale było nim ustalenie, czy działalność gospodarcza była przez skarżącą faktycznie wykonywana i jako taka stanowiła tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy systemowej. Niewątpliwie obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym wynika z ustawy, a decyzja organu rentowego ma w tym zakresie charakter deklaratoryjny. Jeśli zainteresowany spełnia ustawowe warunki, to jego wniosek o objęcie ubezpieczeniem rodzi stosunek prawny dobrowolnego ubezpieczenia społecznego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wyjaśniano, że podstawą do powstania obowiązku ubezpieczenia w oparciu o art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej jest faktyczne wykonywanie działalności pozarolniczej (art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), w tym gospodarczej, co oznacza, że wykonywanie tej działalności to rzeczywista działalność zarobkowa wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Podejmowanie czynności przygotowawczych nie stanowi rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej w rozumieniu art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, jeżeli nie doprowadziło do faktycznego jej uruchomienia (por. wyrok z dnia 18 października 2011 r., II UK 51/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 267 i powołane tam orzecznictwo). Natomiast zarejestrowanie działalności gospodarczej i towarzyszące temu zadeklarowanie nieznajdującej pokrycia w przewidywanych zyskach wysokiej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne, może wskazywać na intencję (element subiektywny) nie tyle podjęcia i wykonywania zarobkowej działalności gospodarczej o charakterze ciągłym w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, lecz włączenia do systemu ubezpieczeń społecznych w celu uzyskania wysokich świadczeń i

wnioskowi temu nie sprzeciwia się podjęcie krótkotrwałych czynności po zarejestrowaniu działalności gospodarczej (por. wyrok z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404 i szeroko powołane w nim orzecznictwo).

Skarżąca nie wykazała również oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. W przesłance tej chodzi nie tylko o naruszenie prawa, ale również o oczywisty wpływ tego naruszenia na rozstrzygnięcie sprawy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że podniesienie zarzutu naruszenia przepisów postępowania nie może być celem samym w sobie, ale zasadniczo musi służyć wykazaniu błędnego zastosowania przepisu prawa materialnego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia zawartego w wyroku (por. wyroki z dnia 9 lipca 2014 r., I PK 316/13, LEX nr 1511811 oraz z dnia 24 czerwca 2015 r., I UK 345/14, LEX nr 1771399). Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność konieczne jest wykazanie, iż wskazywane uchybienie procesowe sądu odwoławczego było na tyle istotne, że wprost doprowadziło do błędnego zastosowania przepisu (przepisów) stanowiącego podstawę prawną rozstrzygnięcia. Takiego wyводу jurydycznego skarżąca nie przeprowadza. Odwołując się do nierozpoznania całości zarzutów apelacyjnych (art. 378 § 1 k.p.c.) skarżąca nie tylko nie wykazuje, że uchybienie to stanowi wprost o wadliwości zaskarżonego rozstrzygnięcia, ale nawet nie opisuje zarzutów, których Sąd odwoławczy nie rozpoznał. Podobnie, powołując się na pominięcie przez Sąd drugiej instancji - z naruszeniem art. 382 k.p.c. - przedstawionego w postępowaniu apelacyjnym materiału dowodowego w postaci faktur wystawionych na rzecz nowo pozyskanych klientów, skarżąca nawet nie precyzuje, jakiego okresu faktury te miałyby dotyczyć, pomijając, że przedmiotem postępowania w sprawie było ustalenie wykonywania przez nią działalności gospodarczej od dnia 23 października 2014 r., a więc w okresie poprzedzającym urodzenie dziecka. Bezzasadne jest wreszcie twierdzenie skarżącej o nierozpoznaniu istoty sprawy przez Sądy obu instancji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. W

sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nierozpoznanie istoty sprawy polega na nierozpoznaniu sprawy w zakresie objętym decyzją organu rentowego lub orzeczeniem wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności (por. postanowienie z dnia 23 listopada 2016 r., I UZ 48/16, LEX nr 2203530 i powołane tam orzeczenia). Taka sytuacja w niniejszej sprawie nie wystąpiła, gdyż Sądy obu instancji rozpoznały zgłoszone przez skarżącą w odwołaniu od decyzji organu rentowego żądanie stwierdzenia, że w okresie od dnia 23 października 2014 r. podlegała ubezpieczeniom społecznym.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.